

I. nodaļa

Tanhunens mostas no dzēruma miega un sakustas uz cieta pēļa šaurā, čikstošā gultā. Tikai tagad viņš pa īstam jūt, cik ļoti viņam salst. Taču sega ir nežēlīgi plāna. Viņam gan mugurā ir drēbes, vismaz kreklis, veste, bikses un zeķes, vienalga – salst. Nekurina kā pienākas šo ūķi, viņš ērcīgi nodomā. Slikta viesnīca.

– Ei! – viņš saka.

Eliss ir blakus gultā kopā ar kādu meiteni. Rudi, gari mati pārkarājas gultas malai. Rudmatēm ir gaišāka āda kā citām, Tanhunens domā. Rudmatēm ir vasarraibumiņi.

Tagad Tanhunens atceras, ka viņa bija ļoti jauniņa meitene rudiem matiem, kas pienāca un nostājās skatuves malā, un lūkojās, kā viņi spēlē. To neinteresēja dejojošiem pāriem pilnā deju grīda, arī pati viņa negāja dejot, kad kāds matus atpakaļ atsukājis pūtains pienāca uzlūgt.

Sākumā Tanhunens nodomāja, ka tā skatās uz viņu, jo viņš bija solists, taču meitene vēroja Elisu. Slaida meitene, pārāk slaida. Tagad viņa ir tur kopā ar Elisu, tā ka skatīšanās velta nav bijusi.

Tanhunens paceļ galvu. Kaut arī dzēruši viņi bija briesmīgi, uzvalku viņš ir novilcis un glīti uzlicis uz krēsla atzveltnes.

– Nu... kas ir?

Neviens neatbild.

Tanhunenam ir ļoti neērti. Viņš ir drukns, un pārāk šaurā veste žņaudz rumpi. Turklāt sāp galva un kalst rīkle, elpa droši vien smird un pūslis ir pilns. Ilgi viņš nespēj noturēt galvu paceltu, jo tā ir smaga kā lakta kādā smēdē, kur kaļ dzelzi. Kur te ir ateja?

Viņš no jauna paslien galvu un grib paskatīties gaitēņa virzienā, bet tur tualetes durvju nav. Ateja koridorā, sūda hotelis. Kāpēc tad šie nekurina kā pienākas, sātana savoiešu kokagalvas! Tikai tagad viņi nav vis Savo, bet gan rietumos – vai tik ne pašā jūras malā.

Viņš attaisa bikses. Tad ļauj galvai pārvelties gultas malai pāri – galva ir tik smaga, ka turpat aizvilks līdzī visu ķermeni – un sāk mierīgi pār plecu čurāt uz grīdas.

Eliss no žļurkstoņas pamostas. Viņš uzraujas augšā, pagrābj no zemes drēbju čupu un aizsviež tālāk no šļakstiem. Viņš paņem arī meitenes drēbes un noliek uz krēsla. Arī meitene sāk mosties un kaut ko murmina. Ārā zvana baznīcas zvani. Bet čuras tik žļurkst, tik daudz čuru kā zirgam. Ir svētdienas rīts.

– Skat! – Eliss saka meitenei.

Viņa paceļ savu rudmataino galvu. Acis viņai vēl ir gluži šauras strīpiņas. Vispirms meitene ievēro Elisa kailo, stiegraino ķermeni, kam āda ir tikpat balta kā viņai.

– Balts un slaidis vīrietis, – viņa miegaini saka. Un nemaz vairs nešķiet tik jauns kā vakar, kad viņa stāvēja skatuves malā.

Tad meitene pamana žļurkstoņu un arvien plašāko čuru peļķi uz grīdas. Viņa pretīgumā nodrebinās un grasās celties. Kailās kājas viņa uzmanīgi liek uz aukstās grīdas, cenšoties neiekāpt slapjumā. Istabas grīdai ir koksnes imitācijas segums, kas vietām ir grubuļains. Putojošā, karstā čuru peļķe izplūst visriņķī.

– Nēmiet mani līdzī! – saka Tanhunens, kas beidzot ir iztukšojies un mēģina uzstīvēties sēdus.

– Fui, kāds vecis! – saka meitene.

– Tu runā taisnību, – teic Tanhunens. – Nedzer, bērniņ, nekad šņabi! Es nolūzu un nemaz nedzirdēju, kā jūs tur pisāties...

Eliss ģērbjas.

– Iesim uz baznīcu! – saka Tanhunens. Viņš pēta uzvalka žaketi uz krēsla atzveltnes. Vēl tikai jātiek augšā no gultas, taču veste žņaudz un siksna spiež, un vēderā griežas gāzes. Viņam izdodas sazvelties sāniski, taču piepūlē viņš palaiž lielu, tūtinošu pirdienu.

– Tūlīt prom no šejienes! – saka meitene, kad smaka nonāk līdz viņas mazajam, vasarraibumainajam deguntiņam.

– Toties žaketi esmu uzlicis uz krēsla atzveltnes. Tīrs virs arī svešumā paliek tīrs. Pa grīdu es drēbes neizmētāju kā jūs, kaislīgie, slaidie ļautiņi.

Meitenei ir kauns būt istabā kailai. Viņa uzceļas sēdus, lai uzvilktu apakšsvārkus, bet Tanhunens tomēr ieskatās un sāk komentēt.

– Tik tieviņa, nabadzīte, nav mājās paēdināta... arī pupiņi tik maziņi kā divas mātes ceptas bulciņas ar rozinītēm virsū. Un bija gan jā-tiek šurp ar muzikantiem vienā viesnīcas numuriņā!

– Man patīk tievas, – saka Eliss.

– Tev patīk jebkādas, – saka Tanhunens un grīlodamies pieceļas.

Tagad rīta gaismā Eliss saskata meiteni daudz labāk, un viņš mulst, jo viņa ir tik daiļa un pilnestīga. Jauns cilvēks ir skaists. Lai gan, tiesa, ne katra jaunava ir tik skaista, to Eliss zina, jo viņam arī iepriekš ir bijušas jaunas meitenes. Viņš nespēj neskatīties uz meiteni, kad tā vājiņa stāv savos caurumainajos apakšsvārkos, kreiso kāju mazliet priekšā labajai un ar pirkstu ziež aiz auss lētu smaržūdeni.

To vajadzētu uzgleznot gleznā. Sievietes mīļums. Viņas smaržūdens. Drēbes. Viņas soma ar viņas mantām. Viņas mīļā savatne.

Eliss ir redzējis arī daudzu citu meiteņu savatni, bet šai meitenei tā ir daudz valdzinošāka kā citām.

Gari, rudi mati, kas mirdz, it kā būtu peldināti eļļā. Vēl vakar tie galvīdū bija sasprausti ar klipsi, tādēļ viņa izskatījās pēc nomales skuķēna, un to klipsi Eliss tad arī noņēma pirmo, kad dabūja meiteni iekšā viesnīcas istabā.

– Tev tādu nevajag, – Eliss teica.

– Kāpēc?

– Izskaties gluži kā ticīgā.

– Māte un tēvs ir lestadieši.*

Dīvaini nopietnu skatienu un pavisam bez bailēm, nesakautrējās ne no kā, lai gan iepriekš viņa ar vīrieti kopā nebija bijusi. Eliss palagu ir noņēmis un nometis uz grīdas, jo uz tā ir liels asins traips. Arī pēlis ir asinīs, bet viņš to naktī pēc mīlēšanās apvērta otrādi. Varbūt, ka atsūtīs rēķinu par matrača sabojāšanu, bet lai jau.

Mazas acis, ļoti sarkanas lūpas, pāris siku rētiņu sejā.

– Suns man iekoda mazai, – meitene saka.

Drēbes ir šausmīgas un izskatās nabadzīgi: pelēcīga kleita bez piedurknēm, kam virsū viņa uzvelk vilnas jaku. Taču nez kādēļ viņai mugurā tās nemaz tik slikti neizskatās. Īstenībā tās piestāv labi. Īstenībā viņa ir ļoti īpaša, ne stilīga, bet tomēr. Vai – kas gan ir stilīgs? Kas to stilu nosaka?

Patiesībā viņa ir daiļa, maza statuete, vispilnīgākā būtne, kādu es jebkad esmu redzējis, Eliss nodomā un pie viena apsver iespēju aizvest meiteni uz Helsinkiem. Ko teiks puīši, ja es ņemšu meiteni līdzi? Ko teiks Tarja? Tarja ir viena no viņa nemainīgajām sievietēm, un kāda Irmeli ir otra. Tarja iesākusi uzskatīt sevi par viņa pastāvīgo, uz ko viņš pats neko vēl nav atbildējis. Tas būs kā pārsteigums. Taču tā nu ir. Var jau tomēr arī viņu kādreiz apciemot un paspaidīt.

Meitene pagriež galvu tā, ka saulstars caur smagajiem aizkariem iekrīt viņai tieši sejā. Rūsainie mati zaigo un eļļaini karājas. Pāris matiņu ir gaisā un skaidri izšķirami gaismas starā.

* *Lestadiolaiset* – plaši izplatīts kristiešu novirziens Somijā un citur Ziemeļvalstīs pēc tā iedibinātāja (19. gs. 40. gados) zviedru mācītāja Larsa Lēvi Lestadiusa vārda.

– Arī mums bija suns, ko sauca par Turri. Laika, – stāsta Tanhunens un mēģina dabūt mugurā žaketi. – Turre palika tik vecs, ka tēvs viņu aizveda uz izgāztuvi un nošāva. Iepriekš pabēra zemē desas gabalus, un kad Turre tika pie beidzamā kumosa, tēvs ieblieza sunim galvā. Tas jau bija akls, nepazīna pat savas mājas ļaudis, tikai rēja visus vienādi. Labi tas nebija, tāpēc to vajadzēja nogalināt.

– Bet Turre garantēti nečurāja iekšā, – saka Eliss.

– Turre nelietoja alkoholu, – saka Tanhunens neapvainojies. – To dara šņabis... Kāpēc es tik daudz dzeru? Negribētu, bet tur neko nevar padarīt. Katru reizi tikai tā sanāk. Tā ir garlaicība. Vajadzētu sievieti, kādu spriganu lauku meiču, ņemtu un pārvāktos kopā ar viņu uz laukiem. Man patīk ar rokām darināt visādus nieciņus. Vienreiz pat kādai meitenei pagatavoju glītu kārbiņu, kurā viņa var noglabāt...

Tanhunens ietur pauzi. Viņa skatiens kļūst stiklains.

– Šaha figūras? – ieprasās Eliss.

Tanhunens atjaušas.

– Kādas, ellē, figūras! Nē, bet...

– Papīra lelles, eņģelišus...

– Nu, kaut vai. Ko kārbiņās tagad glabā? Ko tu kārbiņā noglabātu?

– Tabaku.

– Nē. Sieviete nedrīkst pipēt.

– Nu, naudu?

– Par maukošanos tu domā? Vienmēr visu vajag pārspilēt.

– Laikam taču mūsdienās sieviete arī citādi var tikt pie naudas?

– Sieviete var būt daudzas glītas lietišas, ko viņa vēlas noglabāt kārbiņā, kuru viņai uzmeistarojis kāds dārgs draugs.

Eliss iesmejas un sāk rūkt kādu melodiju:

– Daudzas, mīļas lietišas, to pilna maza kārbiņa, ko mīļotai es pataisīj, jā...

Tanhunens ir uzdabūjis žaketi mugurā. Viņš atrod šņabja pudeli, kam dibenā tik daudz kā vienam malkam. Viņš to izdzer un saviebjas.

– Šī bija pēdējā šļuka. Tagad es beidzu.

– Nē... Tu esi tik apburošs, kad piedzeries.

Meitene iziet gaitenī uz tualeti un aizver durvis. Eliss lavās pakal aiz durvīm paklausīties. Var dzirdēt vārgu nopūtu un tad asu strūklu. Arī Tanhunens nāk paklausīties. Tad tiek norauts ūdens, un Eliss bīda Tanhunenu atpakaļ istabā.

Meitene atgriežas un uzvelk galvā pelēku ādas cepuri ar nolaižamām ausīm. Eliss un Tanhunens apstulbuši nolūkojas. Tad viņi dodas prom.

Gar tukšu reģistrācijas leti viņi iziet laukā uz ielas, kur valda septembra svētdiena. Neredz ne cilvēkus, ne mašīnas. Bet ir jau arī šī vieta maza. Par laimi, brīžiem uzspīd saule. Tās spožā gaisma griežas Tanhunenam acīs, kaut arī dziļi galvā viņš ir uzbāzījis platmali.

– Aizdod, Elis, saulesbrilles! – viņš saka.

Eliss no cieta futrāļa izņem apaļas brilles. Ar tām uz acīm Tanhunena lielā, punainā galva izskatās pēc prāva kartupeļa, kam ir divi melni caurumi. Šādu galvu varētu uzšūt no cūkas pušļa un tad piepūst pilnu, Eliss nodomā.

– Vai te nebūtu kāds krogs? Vai nē, es nedzeru, – runā Tanhunens. – Iesim apskatīt fotodarbnīcas skatlogu, vai tur neatrastos kāda mazulīte arī man.

Darbnīca atrodas iepretim viesnīcai. Viņi skatās kāzu fotogrāfijas, kurās ražena auguma sievas resnām kājām un slikti piegulošos zīda tērpos stāv blakus saviem īsajiem vīriem ar lielām galvām. Visām sievietēm ir melni riņķi zem acīm, itin kā tās desmit gadus no vietas būtu kūtišas verdzinātas. Katram vīram lakatiņš krūškabatā un neļķe pogcaurumā, un sievietēm plīvurs un līgavas pušķis pilns ar kaut kādiem sikiem pumpuriņiem. Citā skatlogā ģimeņu fotogrāfijas un bērni, arī viens tumīgs studentīņš.

– Kāda šausmu istaba, – ierunājas Tanhunens. – Galīgi slimi tie cilvēki. Nu es tagad saprotu, kāpēc grūtsirdība gulst pār šīm vietām. Pārāk daudz laulību radu starpā.

– Nu ko tad tu gaidīji?

– Kādu žirgtu lauku skuķi, tādu Sirkas Sari tipa nebēdnieci traku-līgām acīm.

– Sirka Sari nav žirgta lauku skuķe.

– Nu žirgta viņa ir tik un tā. Tāda, kam blēdibiņa acs kaktiņā. Tad tikai vēl mazu mājiņu ezermalā, mazliet kartupeļu zemes. Kas cits vīrietim vairs vajadzīgs?

Eliss un meitene dodas tālāk.

– Tev nav nevienas šķistas domas, – elso Tanhunens, viņus panācis. – Tu esi caurpuvis. Jā, visi mēs tādi esam. Veci vīri, kas savu mūžu izniekojuši. Paklau tu, jauno meitiņ! Tam vīrietim ir slimā galva. Es zinu. Esmu bijis vienā blicē ar viņu jau trīs gadus. Es zinu, kā viņš izrikojas ar sievietēm. Daudzas naktis esmu bijis ar viņu vienā istabā. Viņš domājis, ka es guļu, taču es ne vienmēr biju aizmidzis. Esmu tak redzējis un dzirdējis vienu otru tādu kā tevi, un pārvilcis deķi pār acīm. Arī tevi šis neņems, palietos paša priekam un tad izmetīs klajā laukā. Tā viņš ir izdarījis ar visām...

– Man der, – klusi atbild meitene.

Eliss uzmet skatienu meitenes sejas izteiksmē, kas ir tikpat nopietna kā vienmēr. Viņi iet garām baznīcēnu zirgu ratiem un mašīnām. Garām piemineklim, kas uzstādīts brīvības cīņās kritušajiem, un varoņu kapiem. Vismaz viņa vēlas iet kopā ar mani, Eliss domā. Viņa ir ar mani, kaut Tanhunens sarunā tādas lietas.

Un punkti meitenes labā tikai turpina kāpt viņa vērtību skalā.

– Baznīcā iekšā neiesim! – sauc Tanhunens, kas atkal ir atpalicis. Eliss un meitene apstājas viņu pagaidīt, kamēr viņš elsdams uzkāpj nolaidenā kalnā.

– Neiesim, jo neesam no grēkiem atsacījušies. Kā tevi sauc, bērniņ?

– Tite.

– Tite ir jauks vārds. Tajos gadījumos, kad jaundzimušais var ilgi neizdzīvot, kristībās meitenēm liek vārdiņu Tite un zēniem – Poju*.

Vai tev arī nav bijušas tādas kristības?

– Nav.

– No kurienes tu esi?

– No ziemeļiem.

– No kurienes ziemeļos? Nu, tam jau laikam nav nozīmes. Arī Eliss ir ziemeļnieku puika.

Tanhunens jau ir tik piekusis, ka viņi apsēžas uz sola pie baznīcas durvīm. Saule spīd tikpat spoži, bet cauri drēbēm pūš vēss vējš. Baznīcā skan korālis. Tanhunens paurbina nāsis un dabū lomā slapju puņķi. Ar otru roku viņš no kabatas izņem mutautu, kurā ir saripinājis puņķu bumbiņu spēļu stikla lodītes lielumā. Viņš pielipina jauno puņķi pie bumbiņas un lepns parāda to Elisam un Titei.

– Vai nav liela?

Eliss pamāj.

– Būs ābola lielumā jau līdz Ziemassvētkiem.

– Ziemassvētku ābols mātei, – Eliss atsaka.

Tanhunens piemiedz meitenei ar aci.

– Paklau nu, Tite! Gluži slimis vīrietis. Mežonis, kam nav vietas šajā kristīgo pasaulē. Tā es domāju un ne ar ļaunu, jo savā ziņā Eliss man patīk. Jā. Es domāju tā, ka jābūt morālei. Varbūt man ir slikti ieradumi. Varbūt man kabatā ir puņķu bumbiņa, taču tas netraucē, ja uzvalks ir tīrs un bikses izbuktētas.

– Tas jau ir pats svarīgākais, – meitene saka.

– Tas ir svarīgākais. Jebkāds noziegums Somijā tiks attaisnots, ja noziedznieks būs pieklājīgi ģērbies, vislabāk – kārtīgu uzvalku mugurā, un izturēsies inteligenti. To zina biržas blēži un sieviešu izmanto-tāji, kas iztukšo nabaga meiteņu banku kontus.

* Oriģinālā varones vārds ir *Tytti*. Somu valodā *tyttö* ir «meitene» un *poju* ir «puisitīs».